

GEFELICITEERD! JE HEBT EEN PUBER

DAT LIEVE MEISJE DAT VROLIJK ACHTER JE
AANHOBDELDE, DAT LEUKE JOCHIE DAT MET
OPEN ARMPJES OP JE AFRENDE, WIL NU ALLEEN
MAAR BIJ JE UIT DE BUURT BLIJVEN EN VINDT
ALLES WAT JE DOET STOM. JE SCHATTIGE
ZOONTJE OF DOCHTERTJE IS BEZIG VOLWASSEN
TE WORDEN EN DAT ZAL JE WETEN OOK.

Een puber vindt jou niet meer de sterkste, liefste of beste. Een puber ziet je als... tsja... wie je bent; een gestreste moeder, een vermoeide vader.

Wat pubers bij hun ouders zien, is niet het toekomstbeeld dat pubers zoeken. Voor pubers bestaat de wereld niet uit hypotheekconstructies en deadlines, maar uit ontelbaar veel mogelijkheden. Ze willen op reis naar verre landen, met steden vol rivieren en kastelen. Ze willen weten hoe angst voelt in een oorlogsgebied. Ze willen weten hoe het is om dronken te zijn. Ze willen weten hoe het is om echte seks te hebben. En deze dingen zullen ze gaan uitzoeken ook.

Daarom komen pubers soms in situaties terecht, waarin het anders loopt dan ze gedacht hadden. En dan kom jij – zonder dat je het ooit zult weten – weer in beeld. Dan denken ze: wat zou mijn vader nu zeggen? Wat zou mijn moeder hiervan vinden?

Hoe diep ze ook de nacht of de wereld in trekken, hoe oud ze zullen worden, in gedachten zullen ze altijd op je terugvallen. Voel je daarom niet gekwetst als ze weer eens bot doen. Geef je kinderen wat ze nu nodig hebben: zachtaardige volwassenen die het leuk hebben samen en die laten zien hoe wijze mensen grenzen stellen en hoe ze zich gedragen als ze onder zware druk staan. •

PUBERDIEREN

PUBERS NEMEN GROTE RISICO'S. DIT IS
NIET ALLEEN BIJ MENSEN ZO, OOK PUBERDIEREN
GEDRAGEN ZICH VAAK ALS WILDE BEESTEN. »

Zeeotters

Zeeotters verstoppen zich in zeewier dat langs de kust van San Francisco in lange strengen naar beneden hangt. Verder uit de kust is geen zeewier meer en jagen de witte haaien. Vrouwtjesotters en jonge otters zullen de bescherming van het zeewier nooit verlaten. Volwassen mannetjes bij hoge uitzondering. Maar jonge mannetjes lijken er plezier in te hebben het lot te tarten en schieten regelmatig het open gebied in om te laten zien dat ze nergens bang voor zijn.

Thomsongazelle

Leeuwen en cheeta's zijn de grootste vijanden van de Thomsongazelle. Toch zijn het puberale Thomsongazelles die het leuk vinden om leeuwen en cheeta's van een afstandje te achtervolgen. Het lijkt erop dat ze hen bestuderen, om zo meer te leren van hun grootste vijand.

RATTEN

Onderzoekers van het Italiaanse Instituto Superiore di Sanità stopten ratten in een doolhof waar in het midden iets lekkers te vinden was. Maar om dat te bereiken, moesten de ratten over een heel smal plankje boven een diepe afgrond tippelen. De meeste ratten durfden er niet overheen. De ratten die het wel durfden, waren allemaal pubers.

EEN JONGE ROOFVOGEL MOET VOOR ZIJN EERSTE VLUCHT DE DIEPTE IN DURVEN SPRINGEN

Olifanten

Net als onze puberjongens, zoeken jonge mannetjesolifanten elkaar graag op en vormen ze groepjes waarbinnen ze elkaar amicaal bejegenen, door hun slurven om elkaar heen te slaan. Vaak worden ze vergezeld door oudere mannetjes, wier aanwezigheid ze erg op prijs stellen. Als er geen oudere mannetjes zijn om puberolifanten in toom te houden, kunnen ze volledig ontsporen.

Vervetaapjes

Als onderzoekers vreemde voorwerpen neerleggen in een kooi met vervetaapjes, dan zullen de puberaapjes de eerste zijn die het voorwerp zullen inspecteren en aanraken.

Chimpansees

De Nederlandse onderzoeker Otto Adang onderzocht in de jaren tachtig jonge chimpansees die oudere apen lastigvielen. Ze gooiden stokken en stenen naar met name de alfamannetjes. Adang concludeerde dat de puberapen niet zomaar vervelend waren, maar sociaal gedrag onderzochten. Ze leerden van de manier waarop autoritaire mannetjes reageerden op lastig gedrag. De autoritaire mannetjes die de jongeren af en toe toch een knuffel bleven geven, werden uiteindelijk het minst geplaagd. •

PUBERS IN *echt heel* ANDERE CULTUREN

HOPI-INDIANENPUBERS, !KUNGPUBERS, XESIBEPUBERS:
ALLE PUBERS ZIJN ÉÉN POT NAT: ZE VECHTEN,
EXPERIMENTEREN MET DRUGS EN VINDEN HET MOEILIJK
TE BEDENKEN WAT ZE LATER WILLEN WORDEN. EEN
RONDELEIDING LANGS PUBERS IN NIET-WESTERSE CULTUREN. »

IN SOMMIGE CULTUREN WORDT HET KWAADAARDIG INZETTEN VAN TOVERKRACHT ALS VANDALISME BESCHOUWD

Puberseks, risico's zoeken en keuzestress. Hoe zit dat in andere culturen?

Probleemgedrag

In veel culturen vertonen pubers probleemgedrag. Typisch anti-sociaal pubergedrag is vechten, stelen en weglopen van huis. In sommige culturen wordt het kwaadaardig inzetten van toverkracht als vandalisme beschouwd.

Bij de !Kung vluchten meisjes wel eens het bos in, als ze geen zin hebben in een huwelijk. Ook bij de Hopi-indianen vertrekt wel eens een meisje. Na de eerste menstruatie begint voor Hopi-meisjes een stressvolle tijd. Terwijl puberjongens nog kunnen doen en laten wat ze willen, moeten de meisjes thuisblijven en helpen met koken.

Daarnaast ligt bij de meisjes de taak om een jongen uit te zoeken om mee te trouwen. Omdat de meisjes niet meer naar buiten mogen, is het moeilijk contact te leggen met jongens. Als het al lukt een leuke jongen te vinden, dan moet ze hem ten huwelijk vragen. Een jongen mag altijd weigeren. De angst dat een jongen weigert, levert bij de meisjes veel stress op. De combinatie van het opgesloten zitten en de angst geen man te vinden, maakt dat de spanningen tussen moeders en dochters soms hoog oplopen. Het is dan ook niet ongebruikelijk dat een Hopi-meisje wegloopt naar een familielid, om na korte tijd weer terug te keren.

Morele politie

Vreemd genoeg spelen pubers in verschillende gemeenschappen de

rol van bewakers van zeden en normen. In China Town in New York waren het adolescenten die ervoor zorgden dat hoertjes niet in de Chinese wijk tippelden. Ook pakten ze klanten aan die zonder de rekening te betalen Chinese restaurants verlieten.

Als er bij de Hopi-indianen een spoor van as lag tussen twee tenten, dan wist iedereen dat er overspel gepleegd was. Het waren de pubers die dit in de gaten hielden en de as-sporen maakten.

Vrienden en vriendinnen

Met name jongens trekken geregeld op in groepen van tien tot vijftien personen. Meisjes blijven vaak dichter bij hun moeders, tantes en grootmoeders, en hebben meestal vriendinnengroepjes van drie tot

zes meisjes. Leeftijdgenoten zijn belangrijk voor pubers.

Bij de Xesibe, een veehoedend volk uit Zuid-Afrika, vormen de jongens groepen waarin een duidelijke rolverdeling heerst gebaseerd op leeftijd, vechtkunst, intelligentie en persoonlijkheid. Goede vechters en intelligente leiders zijn meestal wat ouder. In oudere groepen ontstaan subtielere hiërarchieën met een »

hoofdman, onderhoofdman en penningmeester. De jongens sparen samen geld om een feest te kunnen geven waarbij dan een dier geslacht wordt en bier wordt gedronken. Meisjes zijn dan ook welkom.

Seksualiteit

In veel culturen trouwen meisjes binnen twee jaar na het begin van hun puberteit. Bij jongens is dit twee tot vier jaar later. Experimenteren met seksualiteit voor het huwelijk wordt in de meeste

pre-industriële culturen oogluikend toegestaan, zolang het maar met leeftijdgenoten is. Het is ook niet de bedoeling dat een meisje zwanger wordt. Het lijkt redelijk gewoon dat sommige vormen van homoseksualiteit ook toegestaan worden, hoewel daar minder gegevens over zijn.

De Muria in Centraal-India hadden gemengde slaappleatsen, waar het pubers vrijstond om te experimenteren met seksualiteit. Opvallend is dat de jongeren elkaar strenge regels oplegden over wie bij wie sliep en wat er geoorloofd was. Het oudste meisje wees de bedpartners aan voor de jongere meisjes. De meisjes masseerden de jongens en kamden hun haar. Het was voor een jongen absoluut verboden geslachtsverkeer af te dwingen en te veel

EXPERIMENTEREN MET SEKSUALITEIT WORDT IN DE MEESTE PRE-INDUSTRIËLE CULTUREN TOEGESTAAN, ZOLANG HET MAAR MET LEEFTIJDGENOTEN IS

seks met een en dezelfde bedpartner te hebben. De Muria gingen ervan uit dat je gedurende de dagen na de menstruatie niet zwanger kon worden. Raakte een meisje toch in verwachting, dan moest ze trouwen of werd er abortus gepleegd.

Keuzestress

In veel samenlevingen krijgen pubers een andere rol. Vaak mogen jongens en meisjes rond de puberteit voor het eerst op een betekenisvolle manier meedoen aan militaire of religieuze rituelen en hebben ze een rol bij de organisatie van feesten. De puberteit is een tijd waarin vaardigheden en sociale rollen worden aangeleerd. Pubers moeten een keuze gaan maken over de functie die ze als volwassene in de

gemeenschap willen spelen. Willen ze een sjamaan, houtbewerker of kunstenaar worden? Zo'n specialistische rol betekent vaak een lange periode van leren, meestal bij een 'meester' die het vak al beheerst. In veel gemeenschappen is competentie niet genoeg en moet je uitblinken in wat je doet. Omdat dat uitblinken veel tijd en geld kost, kiest een puber niet zomaar een beroep. Ook in pre-industriële culturen zijn deze keuzes vaak stressvol. ●

Meer lezen *Adolescence an Anthropological Inquiry* - Alice Schlegel en Herbert Barry.

HOE WAS JE ZELF ALS PUBER?

Die verveelde blik, dat idiote woordgebruik en dat onnadenkende gestuntel. Herkenbaar? Doe de quiz en herinner je alles weer van je eigen puberteit.

1. HEB JE WEL EENS GEBLOWD?

- A.** Ik lees net de Openbaringen van Johannes! Wat een trip, man. Die Johannes zegt dingen. Hij weet dingen, weet je
- B.** Ik ben er mee gestopt toen ik doorkreeg dat iedereen me in de gaten hield
- C.** Ik merkte niks
- D.** Nooit

2. BEN JE WEL EENS DRONKEN GEWEEST?

- A.** Daar kan ik me niks van herinneren
- B.** Ik kon wel zelf nog naar huis kruipen
- C.** Eén keertje misschien
- D.** Nooit

3. HEB JE WEL EENS ILLEGAAL VUURWERK AFGESTOKEN

- A.** Ha, ha, ha, ha
- B.** Nou, illegaal, het was een vuurwerkbom
- C.** Mede namens mij zijn er wel wat kruisraketten afgevuurd
- D.** Ik heb wel eens trekrotjes laten knallen

4. BEN JE WEL EENS GESCHORST?

- A.** Nee, ik werd altijd meteen helemaal van school getrap
- B.** Sommige leraren dachten dat ik de schoonmaker was
- C.** Eén keer
- D.** Nooit

5. HEB JE WEL EENS WAT GESTOLEN?

- A.** Wij noemden dat rippen
- B.** Ik zou het eerder witwassen noemen
- C.** Daarover verschillen de Belastingdienst en ik van mening
- D.** Nee, zelfs nooit geprobeerd

6. HEB JE WEL EENS DRIE UUR ONAFGEBROKEN AAN DE TELEFOON GEZETEN?

- A.** Ja, we hebben een keer 24 uur 112 platgegooid. Lachen was dat
- B.** Ik was verslaafd aan de sekstelefoon
- C.** Ik draag altijd een headset
- D.** Mijn zus zat altijd aan de telefoon

7. HEB JE WEL EENS EEN LERAAR UITGESCHOLDEN?

- A.** In het proces-verbaal noemden ze het een doodsbedreiging
- B.** Een klasgenoot heeft dankzij mij nog aardig wat verdiend met het scheldwoordenboek, nooit een cent van gezien
- C.** Ik vind het altijd zo vervelend als ze gaan huilen
- D.** Nee »

**8. HEB JE WEL EENS
EXAMENRESULTATEN
VERVALST?**

- A.** Dacht je dat die diploma's aan de muur echt waren?
- B.** Een enkele keer
- C.** Ik heb wel eens afgekeken
- D.** Nee, nooit

**9. HEB JE WEL EENS
GESPIJBELD?**

- A.** Mijn bijnaam was 'de onzichtbare'
- B.** Ik heb Engels en Frans in de bioscoop geleerd
- C.** Tien keer of zo
- D.** Spijbelen, wat betekent dat eigenlijk?

**10. HEB JE EEN
TATOEAGE OF PIERCING?**

- A.** Een ijzeren kruisje en een paar vage runentekentjes
- B.** Een galopperend paard op mijn rug, met daarboven de Phoenix herrijzend uit de as, een Polynesische genotsband om zijn schouder en een

- schatkaart op mijn...
Ha ha, geintje
C. Een bloem op mijn schouder
D. Nee, ik moet er niet aan denken

MEEST A.
Je bent een terrorist, een crimineel of een normale puber geweest.

MEEST B.
Je probeert je waarschijnlijk beter voor te doen dan je was. Of je bent veel vergeten, of je schaamt je een beetje.

MEEST C.
Waarschijnlijk had je een broer of zus die stevig gepuberd heeft, en had jij het gevoel dat je je een beetje in moest houden om je ouders te ontzien. Gelukkig komt je midlife crisis eraan en kun je het nog even flink inhalen.

MEEST D.
Dit boek is niet voor jou. Je bent nog geen tien. Ga de *Donald Duck* lezen.

**JE WEET DAT
JE EEN PUBER
HEBT ALS ...**

**DE BADKAMER
ALTIJD BEZET IS**

LIVING ON THE EDGE

ONDER INVLOED VAN HORMONEN VERANDEREN DE LICHAMEN VAN PUBERS. MEISJES KRIJGEN BORSTEN EN JONGENS EEN SNOR. MAAR WAT GEBEURT ER IN HET BREIN? JISKA PEPER DOET ONDERZOEK BIJ HET BRAIN AND DEVELOPMENT LAB IN LEIDEN. ZE ONDERZOEKT OF GESLACHTSHORMONEN OOK INVLOED HEBBEN OP DE ONTWIKKELING VAN DE HERSENEN. »